אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל כאמיה: **אסף אדם ובהמה והמכשלות את הרשעים.** כל דברים שהרשעים נכשלין בהן: **והכרתי את האדם.** באמיה. שהרי אף לאדם הן עובדין: **אגריפס שר צבא.** עובד כוכבים היה ממונה על רומי גייסות וביומי אגריפס המלך היה:

אין מתקנאה בה. אשתו הראשונה אינה מקפדת [כל כך] לשנות את בעלה [אבל אם פחותה ממנה מתקנאה ומקפדת עליו לשנאתו]: **זונין.** ישראל היה: **דאזלי כי מתברי.** פסחים ההולכין לעבודת כוכבים שנתפרקו איבריהן מחמת חולין וחוזרין באיברין מלומדים: **רעיס בשליחותן.** שמיסרים את הגוף: **שהחליקן בדברים.** מניחן לטעות: **מתני' גת בעופר.** שבעטה ודרכה עובד כוכבים: **שהוא נוטל.** ענבים מתוך יין בעדשים של גת שקורין מיי"ם: **ונותן לתפוח.** אסיפת גל הענבים שתחת הקורה קרי תפוח ובלע"ז ס"ק. וקסבר תנא דידן לא הוי יין נסך עד שירד לבור: **מה שבבור אסור.** אם נגע בו העובד כוכבים אחרי כן. בור היו עושין לפני הגת והכלי נתון שם לקבל היין ויש שטחין הבור בסיד והיין משתמר בתוכו ואינו מאבד טופה והוא בור סיד [ג]: **דורכין עם העובד כוכבים בגת.** ולא אמרינן משתכר באיסורי הנאה הוא דאפילו בשתיה סבר אלי תנא דשרי כל זמן שלא ירד לבור ומשום גורס עומאה ליכא שמשעה שדרך בהן העובד כוכבים מעט נטמאו [ד] ומשום מסייע ידי עובדי עבירה ליכא שהעובד כוכבים לא נעטווה על כך: אבל

אסוף אסף כל מעל פני האדמה נאם ה' אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים [וגו'] וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין [2]והכרתי את האדם מעל פני האדמה [וגו'] שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם [3]כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חשובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה **א"ל זונין לר"ע** לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מששא והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי ואתו כי מצמדי מ"ט אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתינו אף כך יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחוזרין ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב [4]וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטריך עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא [6]אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב [5]אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב [6]אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן [7]בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו: **מתני'** לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח (ה) ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל

לוקחין גת בעוטה. אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור כך (ה) הגירסא ויש ספרים שגורסין שאינו והוי סיפא פירוש דרישא אבל אותן ספרים שגורסין ואינו בוי"ו וא"כ נשמע דין אחר שאפי' נגע עובד כוכבים בקילוח המושך מן הגת וירד לבור אינו נאסר וקשיא אמאי אצטריך למיתני אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח הא מסיפא שמעינן יותר שאינו נעשה יין נסך כלל עד שירד לבור וי"ל דלא זו אף זו קתני א"ג תנא ד)סיפא לגלוי רישא דלא תימא דנתינה לתפוח כשהכל נאסף אל התפוח הוי כאילו ירד לבור קמ"ל סיפא דירד לבור דוקא: **ירד** לבור מה שבבור אסור. פ"ה אם נגע בו עובד כוכבים אחרי כן משמע מתוך פירושו דר"ל והשאר מותר ואפי' יגע בו עובד כוכבים וכן נראה דיעת דקתני סיפא דומיא דרישא דנתינה לתפוח מיירי בנגיעה אבל אין נאסר דר"ל והשאר מותר שאינו נאסר כשנגע העובד כוכבים במה שבבור ע"י נגוף אבל ודאי אם נגע העובד כוכבים הוי אסור במגע עובד כוכבים דשפיר הוי קרוי יין שנתן הכל אל התפוח דא"כ כי מקשה מינה בגמ' לרב הונא דאמר כיון שהתחיל לימשך עושה יין נסך ליתי ליה דרב הונא אייתי במגע עובד כוכבים דמתני' נמי הכא אסרה דלא שרשא השאר אלא ע"י נגוף וכ"ת דמקשי מ"מ שפיר דסמיך אהא דשמעי' ליה לרב הונא דאית ליה בפ"ב (לקמן עב.) דנגוף חבור ובמתניתין משמע דנגוף אינו חבור מדקא שרי השאר שבגת דא"כ הוה ליה לתלמודא לאתויי מלתיה דרב הונא דלקמן כיון דמכח דהתיא פריך לכן נראה כפי' רש"י דמיירי מתניתין דהשאר מותר אף בנגיעת עובד כוכבים והשתא ניחא דליכא לשנויי בגמ' דמתניתין לא מיירי במגע עובד כוכבים ורב הונא אייתי במגע עובד כוכבים דע"כ מתני' נמי מיירי במגע עובד כוכבים כדפרישית ור"י פי' דודאי מיירי במתני' בנגוף נמי ואשמעינן שהשאר אינו נאסר מטעם נגוף מדקאמר עלה בגמרא לא שנו אלא שלא המזיר גרגותני לגת פי' ואז מותר שאינו נאסר מטעם נגוף בר נגוף ופריך גרגותני גופה במאי

מתפרא ומשני בנגוף אלמא מתני' נמי מיירי בנגוף כדפרישית ורשב"ם פי' מה שבבור אסור אף בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כחו של עובד כוכבים דגזרי ביה רבנן כדאמרינן לקמן בפ"ב (דף עב:) וה"ג מכח דריכתו בגת נמשך היין ויורד לבור והשאר מותר שאינו נאסר מכחו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו נאסר לא במגע ולא בנגוף כדפרישית: **והשאר** מותר. פי' אף בשתיה כפ"ה אבל הר"ר שמעיה פי' מותר בהנאה דאינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור אבל בשתיה מיהא אסור וכן בריש לוקחין גת בעוטה כו' אע"פ שנוטל כו' ואינו חשוב כאיסורי הנאה והקשה הר"ר אלחנן חדא דלשון לוקחין משמע דמותר אף בשתיה ועוד דבגמ' מ' פריך לרב הונא ליתי ליה דמותר דמתני' היינו בהנאה וכי קאמר רב הונא בשתיה קאמר ומי פריך משום דהזכיר רב הונא יין נסך דמשמע אף בהנאה הא לקמן נמי קאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך והיינו בשתיה דוקא דלקמן (דף מז.) בגמ' לכך נראה לפרש כפי' רש"י והא דאמרינן בפ"ב (לקמן דף עד:) גבי גת של אבן שזפתה עובד כוכבים (ג) יינגב ושל עץ רבי אומר יינגב וחכ"א יקלוף הזפת ואיכא דאמר דוקא זפתה אבל דבר בה לא סגי לה בגיגוב ואמאי הא קתני הכא לוקחים גת בעוטה ויש לומר דהתם מירי למשנה אחרונה דקי"ל כוותיה וכי פריך התם מתניתין אבריתא הוה מצי לשנויי כאן למשנה ראשונה כאן למשנה אחרונה אלא ניחא ליה למימר מתניתין בלא דרך בה בריתא בדרך בה ונלוקומי תרוייהו למשנה אחרונה: **דורכין** עם העובד כוכבים בגת. פ"ה ומשום גרם טומאה ליכא דמשעה שדרך בהן עובד כוכבים מעט נטמאו משמע מתוך פירושו שדורכין בסוף דריכה קאמר וכן נראה לר"י דאין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומטעם שנטמא הכל בגת טומאה דא"כ ישראל העושה פירותיו בטומאה אמאי לא דורכין עמו כיון שנטמא הכל בגת טמא לכך נראה כפרש"י דבסוף דריכה קאמר וכן משמע בירושלמי דקתני דורכין עם העובד כוכבים בגת הדא דאת אמרת והוא שהלכו עליו דריכת שתי וערב אבל לא הלכו עליהן שתי וערב לא:

אבל

ליטהר מסייעין אותו שנאמר ולענוים יתן חן: **מתני'** לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים

ה) [שנת קנב:]. ג) שנת קד. יומא לח: מנחות סט:. ג) [הגהות בתוספות פ"ב מ"ח]. ד) רישא לגלוי סיפא כל"ל. [ל"ס].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מה שבבור בו' דורכין עם וכו' ומשום מסייע ידי עוברי עבירה. עיין מג"א סימן שמז ס"ק ד:

הגהות הב"ח

(ה) במשנה ונותן לתפוח (ומינו) תוז"מ וי"ב ס"א אינו בלא ו"ו וכ"א גרסי שאינו בש"ן ועיין בתוס': (ב) תוס' ד"ה לוקחין וכו' כך הוא הגי': (ג) ד"ה והשאר וכו' שזפתה עובד כוכבים מגבבה והיא טהורה ושל עץ ר' אומר:

רבינו חננאל

ואותה עבודת כוכבים לא נשרפה א"ל משל למלך שפרחה עליו עיר וכא להשחיתה החיים משחית ולא המתים כו' ועוד שאלו אגריפס שר צבא כו' א"ל זונין לר' עקיבא לבי ולבך יודע שעבודת כוכבים אין בה ממש והא חזינן דאזלו בה שבורין וחוזרין שלימים. א"ל משל לאדם נאמן שהיה בעיר והיו הכל מפקידין אצלו שלא בעדים בא אחד ולא היה מפקיד אצלו אלא בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו נכפרנו אמר לה אישה בשביל שוטה זה שעושה שלא כהוגן נאבד את אמונתנו כן החלאים שעל בני אדם בשעה שמשתלחין עליו משביעין אותן שיבאו עליו ביום פלוני ויצאו ביום פלוני ועל ידי סם פלוני וכיון שהגיע זמנם לצאת הלך זה לעבודת כוכבים דין הוא שלא יצאו החלאים אלא מפני שוטה זה שעשה שלא כהוגן נעבור על שבועתנו והיינו דכתיב וחלאים רעים ונאמנים רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם א"ל רבא בר יצחק לרב יהודה עבודת כוכבים אית באתרין וכי מצטריך עלמא למטרא מיתחזי בחלמא קטולו לי גברא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא איכו שכיבנא לא אמינא לכו הא מילתא הכי אמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים. מלמד שהחליקם בדברים שמראין כי יש ממש בעבודת כוכבים כדי לטורדן מן העולם אם יטעו אחריהם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא

1. אסף אסף כל מעל פני האדמה נאם יי׳:
צפניה א ב
2. אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים והכרתי את האדם מעל פני האדמה נאם יי׳: צפניה א ג
3. כי יי אלהיך אש אכלה הוא אל קנא:
דברים ד כד
4. והפלא יי את מכתך ואת מכות זרעך מכות גדלות ונאמנות וחלים רעים ונאמנים:
דברים כח נט
5. ופן תשא עיניך השמימה וראיתה את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחתה והשתחויתה להם אשר חלק יי אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים:
דברים ד יט
6. אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן:
משלי ג לד

לעזי רש"י

מיי"ש [מיי"ט]. ערבה (חלק של הגת, שבו מניחים את הענבים).
ש"ק. כמות ענבים או זיתים, שמכניסים בבת אחת בגת או בבית-הבד.

מוסף רש"י

שהחליקן בדברים. בדברי הכליסם (דברים ה יט). **אם ללצים.** הוא בא להתכבר, הוא יליץ. לא יענעוהו ולא יעבדוהו (יומא לח:) מעצמו יליץ, לא יסייעוהו ולא יענעוהו (שבת קד.) לו: הוא יליץ, הקב"ה יליץ אותו, כלומר פותח לו פתח לחיות לץ (מנחות כט:). **ולענוים יתן חן.** אם לענוים הוא בא להתכבר, יתן לו חן מי שבידו ליתן (יומא לח:). לו: אם לענוים, ולמדה טובה הוא נמשך, יתן חן, יסייעוהו חן השמים (שבת קד.). **בא לטמא.** כיון שבא אדם ליטמא ולהיות רשע, פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בו, מספיקין בידו ואין מונעין ממנו חן השמים לעבכו (יומא לח:). **מסייעין אותו.** ומסיעין לו פתח (שבת קד.).

אבל לא בוצרין. פ"ה לפי שנותנין בגת טמאה וה"ה דהוה מלי למימר שמא יבלרנו בכלים טמאים וי"ל כי לפי מה שפ"ה ניחא דאפי' אם בלרם בכלים טמאים לא נטמאו עד שלא הוכשרו דשמא לא הוכשרו: **אבל מוליכין פת לפלטר.** פ"ה אופה הפת ולא נהירא דה"ל למימר לתנור ועוד דאמרינן בתוספתא[ד] אין מסייעין נחתום העושה בטומאה ואין מוליכין עמו [ה](גרונות) לתנור לכך נראה פלטר נחתום קטן שלוקחין הרבה ככרות ביחד מן הנחתום גדול כדי למוכרם על יד על יד וטעמא דמוליכין עמו פת לפלטר היינו משום שכבר נגמרה מלאכת העבודה וזו מלאכה אחרת היא אבל ודאי הולכה לתנור אסורה שזו היא סוף הליטה [ו] ובפרק האחד (ב"מ דף נו.) נמי משמע דפלטר הוא נחתום קטן דקתני נחתום ממד גברא זבין פלטר מתרי תלת גברי זבין ובירושלמי נמי קאמר פלטר משמשם הוא בכמה נחתומין: **א"ר** הונא יין כיון שהתחיל לימשך כו'. פ"ה שהגת עשויה במדרון ומשעה שהוא נמשך מגד העליון לגד התחתון קרוי יין וכסמוך נמי פירש בגת פקוקה ומלאה ולא נמשך בה היין ולא זז ממקומו אלא במקום שנסחט שם עומד נראה מתוך פירושו לאפי' בגת עצמה אם פינה החרצנים אילך ואילך ונשאר היין לגד אחד הוי התחיל לימשך וה"ה נמי בגיגיות שלנו שדורכים בהם וכן פי' רש"ם בשם רש"י וז"ל הלכה כמשנה אחרונה כרב הונא דאמר יין כיון שהתחיל לימשך עושה יין נסך ואם מפנין גרעינים שבגיגיות אילך ואילך כדי שיכנס היין באמצעותו נראה (לר"י) [לרש"ן] אין לך המשכה גדולה מזו ועושה יין נסך עכ"ל ול"ל לפירושו שפינה הגרעינים עד שולי הגיגית שאם לא פינה כי אם למעלה אין כאן המשכה כיון שיש ענבים תחתיה תדע דהא תנן במתני' אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח וא"כ פינה הענבים אילך ואילך ואפ"ה שרי בגת פקוקה ומלאה אפי' לרב הונא כדמשני בסמוך אלא נאו ש"מ דההיא איכא לאוקומי שעדיין לא פינה עד שולי הגת ור"ת פירש שהתחיל לימשך שהתחיל לקלח מן הגת קודם שירד לבור ופריך תנן לוקחין גת בעוטה אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח ומשמע אפי' התחיל לימשך ומשני בגת פקוקה שנפקק הלינור ואינו מקלח כלל ולא גרסינן ומלאה וכן בפי' רב"ח לא גרסים ליה ואי גרסים ליה הכי למימר ומלאה שעומדת על מלואה שאינו נמשך כלל לגד הבור ולפי' זה אם פינה הענבים אילך ואילך ונשאר היין בגומא באמצע הגיגית אין כאן המשכה כיון שלא הגיע אם לגמן היין אבל אם מושך היין מן הגיגית דרך הברזא אין לך המשכה גדולה מזו או אם שולה בגומא שבתוך הגיגית כוס מלא יין אם הוא מתמוין לשלוחו מן החרצנים ומן הזגין יש לחוש קצת להמשכה ואם אינו מקפיד בחרצנים וזגזגין אין כאן המשכה ושרי וא"ת כיצד לוקחין יין בגיגיות העובדי כוכבים המלאות ענבים דרוכות למה אין לנו לחוש כי שמא כבר המשיכו העובדי כוכבים יין מהם וחזרו ומלאום ענבים דבשלמא בגיגיות קטנות שבולרין בהן ומביאין אותן מן הכרם אין לחוש כי אין דרך להמשיך יין מהם אבל בגיגיות גדולות יש לחוש כיון שהעלים ישראל עיניו מהם ומחמת חשש זה יש שעומדים שם בביר כשממלאין הגיגית ואח"כ חותמין אותה כשרוצין שיהא היין בגיגית ב' ימים או ג' ימים ומביאים ראיה מהירושלמי דקאמר על מתני' לוקחין גת בעוטה תני ר' חנין והוא שלא העלים ישראל עיניו ממנו ועוד כתב שם בהלכות דורכין עם העובד כוכבים ומסייעין אותו אם נתעלם מעיניהם נעשה יין נסך אלמא משמע מתוך הירושלמי שיש לחוש למשנה ראשונה לשמא יחזיר גרגותני לגת או למשנה אחרונה לשמא המשיך ממנו אבל ר"י פי' שיש להקל ולומר שהירושלמי לא אסר אלא בגת בעוטה יפה ויש בה יין הרבה ויכול לימשך ממנה בקל אבל הגיגיות שלנו אין בהם יין כל כך לפי שאינם דרוכות יפה ולא חיישינן להמשכה ורבינו יהודה פי' דהירושלמי קאי אמשנה אחרונה וכגון שהמשיכו ממנו כבר ונעשה יין ולפיכך נאסר בהעלמת העין דיש לחוש שמא החזיר כלי הבור או גרגותני לגת והיא דר' חנין נמי קאי אמתני' דקתני ידך לבור מה שבבור אסור והשאר מותר והשתא איכא למימר דהא דכיון שירד היין מן הגת לבור יש לחוש שמא יחזיר כלי הבור וגרגותני לגת ולכך צריך שלא יעלים ישראל עיניו ועוד כתב רבינו יהודה וז"ל ומאד יש להחמיר בגיני המשכה והמחמיר [ז] לתת סדין על הגיגית ולמלאות הגיגית ולחותמה תבא עליו ברכה ויש שהיו רוצין למלוא תן בעיני העובדי כוכבים והיו העובדי כוכבים דורכים עמהם בגיגיות קודם המשכה ושמע ר' יעקב והקפיד וראה לנדותם אם לא ישמעו וישובו ולא יעשו עוד כך כי אולי אסרו לפי משנה אחרונה דריכה קודם המשכה אבל אחר המשכה אע"ג דלא גזרינן לקמן ליר לידיה אבל לא ליר לידיה וא"כ יש להחמיר שלא לדרוך עובד כוכבים יין ישראל כלל ועוד שמא ידרוך לאחר שיתחיל היין למשוך בגיגית עצמה לפי' רש"י וכ"נ דברזא שעושין העובדי כוכבים בגיגית למשוך היין חשוב המשכה כמו גרגותני והקונה יין מגיתות העובדי כוכבים צריך ליזהר שלא תהא ברזא בגיגית ודוקא ברזא קטנה אבל ברזא גדולה כעין פי חבית לא חשיב המשכה מאחר שהענבים נמשכים דרך שם עם היין: **אין** בוצרין עם העובד כוכבים בגת. פי' וה"ה עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה דאיכא תרתי דמסייע ידי עוברי עבירה ועוד שגורם הטומאה ולכך לא אסרוהו למיתני נמי הא אבל קשיא למה צריך למיתני אין דורכין עם ישראל וכו' פשיטא השתא אין בוצרין עם העובד כוכבים דאיכא אלא גרם טומאה דרבנן דריכה עם ישראל דאיכא סיוע טומאה דאורייתא לא כ"ש וי"ל דלפי מאי דפרישית דאיירי בסוף דריכה ניחא דאיצטריך לאשמועינן שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אע"ג שכבר התחיל בעבירה:

ואין

אבל לא בוצרין עמו [א]ישראל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת: [ב]נחתום שהוא עושה בטומאה לא לשין ולא עורכין עמו אבל מוליכין עמו פת לפלטר: **גמ'** אמר רב הונא [ג]יין כיון שהתחיל להמשך עושה יין נסך תנן לוקחים גת בעוטה מן העובד כוכבים ואע"פ [ד] שנטל בידו ונתן לתפוח א"ר הונא [ה]בגת פקוקה ומלאה ת"ש ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ה"נ בגת פקוקה ומלאה ת"ש ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אמר רב הונא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה דתניא [ו]בראשונה היו אומרים בד"ד אין בוצרין עם העובד כוכבים בגת שאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אבל דורכים עם העובד כוכבים בגת ולא חיישינן לדרב הונא [ז]וחזרו לומר [ח] דב"ד [ט]אין דורכין עם העובד כוכבים בגת משום דרב הונא

ואין

מלאה אין בה משיכה עד שיטול פקק שלפניה וירד היין והיא משיכתו מיד: **והשאר מותר.** והא הכא דהתחיל לירד והרי נמשך וקתני מה שבגת מותר: בד"ד (ד) דב"ד סימנין הן: **אין בוצרין עם העובד כוכבים כו'.** וה"ה לישראל העושה פירותיו בטומאה ומוסיף עליו ישראל אף אין דורכין עמו. בעיבה היא גרם טומאה שהבוצרו מוליכו לגת והגת טמאה: **ידי עוברי עבירה.** לעיל פרשתי: **אבל דורכין עם העובד כוכבים.** דכיון דכבר נטמאו ועובד כוכבים לאו עובר עבירה הוא שלא נצטווה שבו: **ולא חייש[ין] לדרב הונא.** למיסריה משום משתכר באיסורי הנאה משהתחיל לימשך דאינו יין עד שירד לבור: ואין

אבל לא בוצרין. פ"ה לפי שנותנין בגת טמאה וגורם טומאה הוא שנתינתן לגת לשם דריכה הוא ודריכתן תטמאם וקודם דריכה ודאי לא מקבלי טומאה דשמא לא הוכשרו והא דקתי"ל[ג] הבוצר לגת הוכשר היינו היכא דהוכשר ודאי וקשבר אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י: **וישראל העושה.** פירותיו בטומאה עובר עבירה הוא שהרי נצטווה על כך הלכך אפילו דורכן נמי אסור שדריכתן בעבירה בגת טמאה ודריכתן הוא עיקר טומאתן כשנעשין משקה הן טמאין ע"י הגת ואסור לסייע ידי עוברי עבירה אלא פורשין מהן כדי שלא ירגיל בכך אבל עובד כוכבים לאו עובר עבירה הוא שלא נצטווה: **אבל מוליכין עמו חביות.** ריקניות לגת ומביאין עמו חביות מלאות מן הגת דאין כאן עבירה דמאחר שנטמאו בגת מותר לתת היין בחביות טמאות: **לא לשין ולא עורכין עמו.** שכל מעשה עריכה זו בעבירה: **לפלטר.** שאופה את הפת: **גמ' שהתחיל לימשך.** שהגת עשויה במדרון ומשעה שהוא נמשך מגד העליון לגד התחתון קרוי יין: **פקוקה.** שפקקו הליטור ע"פ הבור שלא [ג] יכול לירד והיא היתה כולה מלאה ענבים ולא נמשך בה יין ולא זז ממקומו אלא במקום שנסחט שם עומד: ומקשין והא קתני **עד שירד לבור.** אבל לנמשך לא חיישינן: **ה"נ בגת פקוקה ומלאה.** ואשמעינן בגת

[א] [תוספתא כפ"ח ע"ש],
[ב] [תוספתא שם ע"ש],
[ג] [לעיל לט:], [ד] [רפ"ח],
[ה] נ"ל גרגלות,
[ו] גמ"א שנוטל בידו ונותן לתפוח: [ז] שם וחזרו לומר דב"ב אין:
[ח] רש"י ד"ה פקוקה וכו' אלא יוכל לירד: [ט] ד"ח בד"ד דב"ב סימנין:
[י] תוס' ד"ה אבל וכו' ובפרק האחד נ"ב והוא משנה שלמה פ"ה דדמאי:
(1) ד"ה א"ר הונא וכו' רבינו יהודא וכו' והמחמיר למלאות הגיגית ולתת סדין על הגיגית ולחותמה תבא עליו ברכה:

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה י:
ב [מיי' פ"ח מהל' כלאים הל' יג]:
נט ג מיי' פי"ח מהל' מאכלי אסורות הל' יא סמג לאוין קמח טור ש"ע י"ד סי' קכג סי"ז:
ס ד עיין שם כ"מ טור ש"ע שם סעיף כ:
סא ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:

רבינו חננאל

כו' אמר רב הונא יין כיון שהתחיל לימשך אם נגע בו עובד כוכבים נעשה יין נסך אינו והא תנן לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שנוטל ונותן בידו לתוך התפוח הנה נגע בו העובד כוכבים ונקחני לוקחין ופרקינן בגת פקוקה גת שדרכה עובד כוכבים והיה הגת סתומה שלא נמשך היין ממנה כלל ונוטל מתוך הגת העגבים הדרוכים ונותנן לתפוח והתפוח כגון כלי הוא כדתנן במסכת תמיד ותפוח היה באמצע המזבח ונותן הענבים הדרוכין בתפוח להקיש (עליהם) עליהם הקורה לסותמם והיין עדיין לא נמשך לפיכך תאני לוקחין. תוב מקשינן ירד בבור מה שבבור אסור והשאר מותר הנה אין נאסר במשיכתו אלא בירידתו לבור. ופירש רב הונא האי כמשנה ראשונה ואנא דאמרי כמשנה אחרונה דתניא היו אומרין אין בוצרין עם העובד כוכבים לגת שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ואין דורכין עם ישראל העושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אבל דורכין עם העובד כוכבים בגת משום דרב הונא

הגהות הב"ח

(א) גמ"א שנוטל בידו ונותן לתפוח: (ב) שם וחזרו לומר דב"ב אין:
(ג) רש"י ד"ה פקוקה וכו' אלא יוכל לירד: (ד) ד"ח בד"ד דב"ב סימנין:
(ה) תוס' ד"ה אבל וכו' ובפרק האחד נ"ב והוא משנה שלמה פ"ה דדמאי:
(ו) ד"ה א"ר הונא וכו' רבינו יהודא וכו' והמחמיר למלאות הגיגית ולתת סדין על הגיגית ולחותמה תבא עליו ברכה:

מסורת הש"ס

ו) [ל"ל והתנן], ב) [מעשרות פ"ח מ"ז], ג) [ל"ל דתני], ד) [נ"מ נב:], ה) [ל"ל דתנן], ו) [מעשרות פ"ח מ"ז], ז) [במדבר יח], ח) [ל"ל במשנה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואע"פ שקפה: (ב) תוס' ד"ה ואין וכו' בסוף דריכה משום דאיכא: (ג) ר"ה שמותר וכו' כחלה דמו אלמא דקדוש כל"ל ותיבת אמרינן ממקק: (ד) ד"ה ואע"פ וכו' אין הטבל מתחייב במעשר עד:

מוסף רש"י

יין משיקפה. משיקפאו המרלנים על פי הכור כשמתחיל להיות חומס ומוטלין הזגין ומשליכן (ב"מ צב:). משירד לבור. הוי גמרו למעשר (שם). משישלה בחביות. שנוטל מרלנים הנפיס על פי החביות (ביצה יד:).

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה י:
סג ב מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה ט [וס"ז מהלכות בכורים הל' יב]:
סד ג ד מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה יד טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף פו:

רבינו חננאל

ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה. וכל שכן שאין דורכין. אבל בוצרין עם העובד כוכבים בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: **פיסקא** אין עושין יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר. איני והתניא משיקפה נעשה יין נסך. ופרקינן מתניתין רבנן היא ברייתא ר' עקיבא דתניא יין משירד לבור רבי עקיבא אומר משיקפה. פי' קיפוי הסרת הקצף מעל היין. כדכתיב בקצף על פני המים (כאן חסר שיטה אחת מן הכתב) ואבעיא להו קיפוי דתנן קיפוי דבור הוא או קיפוי דחבית. ופשיט תא שמע דתנן במעשרות פרק ראשון היין משיקפה פי' אסור ליטול ממנו עד שיתעשר שכבר נגמרה מלאכתו למעשר. ואע"פ שקיפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה. ש"מ קיפוי דבור ש"מ. ומדתני רב זביד רבי עקיבא אומר משישלה. מתרץ נמי לברייתא דתני ר' עקיבא אומר משיקפה תני לה הכי ר' עקיבא אומר משיקפה וישלה בחביות כי היכי דלא תקשי דרבי עקיבא אר' עקיבא ומתניתין דקתני יין נסך עד שירד לבור משום חומרא דיין נסך תני

ואין בוצרין עם ישראל כו'. משום דגורם טומאה הוא. ואף ע"ג דסבירא לן השתא מותר לגרום טומאה לחולין כדקתני סיפא ה"מ דעובד כוכבים אבל דישראל טבולים הם לתרומה ואסור לגרום טומאה לתרומה דכתיב[1] ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר וכ"ש שאין דורכין שדריכתן מטמאתן ומסייע ידי עוברי עבירה: **יין משיקפה.** הוי גמר מלאכה לענין מעשר ליאסר בו שתיית ערלה. משיקפה לשון לף כמו קפא תהומא דמסכת סוכה (דף נג.) שצפין החרלנים על היין כשהוא נח בבור: **ואע"פ שקפה.** מה שבבור קולט מן הגת העליונה ושותה שאותו שלא ירד לבור לא גמר מלאכתו: **מן הצנור.** מקום דרך מרזב המקלח היין לבור: **מ"מ קיפוי דבור קאמר.** מדקתני ואע"פ שקפה קולט מן הגת דאי בחביות מה ענינו אצל גת: **בדבי ר' אושעיא.** דמתני' דבי ר' אושעיא: **משישלה בחביות.** לשון השלה דגים מן היס (חולין דף פג.). משישלה היין מן הבור להנתן בחביות וכן מפרש בב"מ בהשוכר את הפועלים (דף נב:). ולעיל קתני לרבנן משירד לבור ולר"ע משיקפה: **אלא מתניתין דקתני עד שירד לבור.** הא ירד לבור אע"פ שלא קיפה הוי יין: **נימא.** כי היכי דקתני לענין נסך ה"נ ס"ל לענין מעשר ופליג אדרבנן ואדרבי עקיבא: **אלא תנאי היא.** תנא דידן סבר משירד לבור ולרבנן משיקפה בבור ולר"ע משישלה: **שאני יין נסך כו'.** אבל במעשר אי כרבנן אי כר"ע: ולרבא

[1]ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה וכ"ש שאין דורכין אבל בוצרין עם העובד כוכבים בגת [2]שמותר לגרום טומאה לחולין שבא"ר: ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור: [3]והתניא [4]יין משיקפה אמר רבא לא קשיא הא ר"ע הא רבנן [5]דתנן [6]יין משירד לבור ר"ע אומר משיקפה איבעיא להו קיפוי דבור או קיפוי דחבית ת"ש [7]דתניא [8]יין משיקפה (ה) אע"פ שקפה [9]קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה ש"מ קיפוי דבור קאמרינן ש"מ והתני רב זביד בדבי רבי אושעיא יין משירד לבור ויקפה ר"ע אומר [10]משישלה בחביות תרצה נמי להך קמייתא הכי יין משירד לבור ויקפה ר"ע אומר משישלה בחביות ואלא מתניתין דקתני אינו עושה יין נסך עד שירד לבור לימא תלתא תנאי היא לא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן ולרבא

דכל זמן שהוא קמח אין כאן חיוב חלה כלל אבל תרומה רלויה משעה שהיא בענבים מידי דהוה אמעשר שהקדימו בשבלים אבן דבר תימה הוא להמשיכה טבול לתרומה קודם מירוח ועוד הקשה רבינו יהודה דבהדיא תניא בתוספתא דחלה (פ"ח ע"ב) בתר הך דגולד שפק טומאה כו' וכן פירות שגולד להם שפק טומאה עד שלא נגמרה מלאכתן יעשו בטומאה משנגמרה מלאכתן יעשו בטהרה ותרומתן תלויה באויר שפק אמרו בדבר הספק לתרומה אלמא אפילו בפירות נמי אמרינן הכי אבן יש לתרץ דשאני התם שכבר גולד להם שפק טומאה וא"א עוד להיות טהור לגמרי אבל כאן יש לו ליהנר שלא לטמאותה לכתחלה מיהו קשיא מההוא דפרק הניזקין (גיטין דף פא. ושם ד"ה ריש) דקאמר ריש בטומאת חולין פירוש שמותר לסייע קודש שתטיל למים לפי שאין שם אלא טומאת חולין ואף על פי שיבא להפרישם לנסוף חלה בטומאה ומ"ש מהאי דהכא ואור"ת דבגיטין ליכא אלא חשדא בעלמא שחשודה לעשות פירותיה בטומאה אבל כאן דודאי עושה פירותיו בטומאה אסור לסייע לו אפי' מתחלה וקשה לפי' זה דמתני' קתני לא לשין ולא עורכין משמע הא בריה וטחינה שריא ובפ' הניזקין (שם דף פא.) תנן בורכת וטוחנת גבי אשת עם הארץ ופר"ת התם דוקא דאין כאן אלא חשד בעלמא שחשודה לעשות בטומאה אבל אם עושה בודאי בטומאה לא שרינן ולא הכא דעושה בודאי בטומאה ומשמע דבריה וטחינה שרי ואומר ר"ת דהכא מיירי בפירות שלא הוכשרו ולכך שרינן בה בריה וטחינה אף בעושה בודאי בטומאה והיא דגיטין מיירי בפירות שהוכשרו כבר ולכך ודאי אם עושה בודאי בטומאה אסור אף לברור ולטחון מיהו בירושלמי תני עלה דמתני' לא בורכין ולא טוחנין עמו ופריך מהיא דגיטין דקתני בורכת וטוחנת ומשני כאן בלותת כאן בשאינו לותת פי' הכא מיירי שהוכשרו וההיא דגיטין בלא הוכשרו ואינו יורד לחלק כלל בין חשוד לעושה בודאי ולדברי ר"ת נוכל לומר לא לשין ולא טוחנין כדברי הירושלמי ומיירי בין הכא בין התם בהוכשרו וטעמא דהכא משום דעושה בודאי בטומאה הוא ולכך לא בורכין ורבי יהודה מלא פי' אחד בפי' רבינו שלמה כתב ידו אבל לא בורכים עם ישראל כו' ואע"ג דסבירא לן בהשתא דמותר לגרום טומאה לחולין כדקתני סיפא ה"מ דעובד כוכבים או ישראל חבר שלא יאכלנו רק בימי עבירה אבל בישראל רשע עובר עבירה הוא שקופו לשתותו טמא ודריכתה לכך עומדת הלכך אסור לסייעו ע"כ לשונו: **רבי** עקיבא אומר משיקפה. תימה כיון דר"ע מיקל הוא על שיקפה מינעי ליה כדאמרינן בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח: ושם ד"ה עד) גבי קיטומין ולילועין ומאי לאו משיקפקו בשדה לא משיקפקו בבית אי הכי עד שיפקקו מינעי ליה וי"ל דשאני התם דאיכא למיטעי ולמימר פקק דשדה אבל הכא איכא למיטעי מידי דודאי אין שום קיפוי ירידתו לבור:

ואע"פ שקפה קולט מן הגת העליונה. פי' אבל מן התחתונה כלומר מן הבור אסור לשתות אף ערלאי שהרי הוקבע למעשר תימה אאאי גת היכא קאי אי בשדה הוא כדרך כל גתות שלהם שהיו בשדה כדמוכח בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף עא.) תנן מכר את השדה לא מכר את הגת וגבי בית נמי לא תני ליה וא"כ דבגת שבשדה מיירי ליפתרי אפילו מן התחתונה שהרי לא ראה פני הבית ואמרינן (ב"מ דף פז:) אין הטבל מתחייב (ד) עד שיראה פני הבית וכ"ת דמיירי הכא בגת העומד בבית והכניס שם הענבים א"כ איך יוקבע שוב למעשר כדאמר גבי תבואה שהכניסה במוץ שלא ויל דלעולם אימא לך דמיירי בגת שבשדה והק' קולט מן הגת ויכניסנו לבית ושתה שכל זמן שלא ירד לבור לא נגמרה מלאכתן ואין ראיית פני הבית מתחייב במעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו אבל ודאי לא יקח מן הבור ויכניסנו לבית ושתה ואינעית אימא לעולם מיירי בגת שבבית ולא דמי לתבואה שאין דרכה להכניסה לבית במוץ הלכך כי הכניסה במוץ תו לא מיקבע למעשר אבל יין שדרכו להכניסו בענבים ושם נעשה גרגו ודאי בעשיית גורן שלו נקבע ולאיה מקישואין ולילועין דאמרינן פ' הפועלים (שם דף פח: ושם ד"ה לא) דמשיפקסו בבית הוי גמר מלאכתן למעשר ואע"פ שהכניסה בפקק שלהם: **תרצה** נמי להך קמייתא. ומתני' דאע"פ שקפה דדייקינן מינה ש"מ קיפוי דבור אתיא כרבנן: **לימא** תלתא תנאי נינהו. תימה אאאי לא קא משני מתניתין עד שירד לבור ויקפה כדמתרץ למתני' קמייתא וי"ל דא"כ אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבגת ליפלוג בירד נמי בין קיפוי לשאינו קיפוי אלא לאו ש"מ דקסבר מתני' דמה שבבור אף קודם קיפוי אסור ואע"פ (ברייתא) דמעשר (פ"ח מ"ז) נמי דתני בה ואע"פ שקפה קולט מן הגת כו' אדמפליג בין מה שבבור למה שבגת ליפלוג ולימא במה שבבור בין קיפוי לשאינו קיפוי וי"ל דאין ה"נ דהא תנא ליה ריש יין משיקפה אלמא אינו נעשה יין עד שיקפה אלא בסיפא רבותא נקט דסד"א כיון שאותו שבבור קפוי ויש איסור גמור לפניו ליגזור על מה שבגת ובגנור אטו דבור דבקל יצא לטעות אם נתיר לשתות מן הגור שישתה ג"כ מן הבור הסמוך לו אבל במתני' דתני בריש אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור ולא הזכיר קיפוי כלל אם איתא דהוה מפליג בין קיפוי ולא קיפוי הוה ליה למיתניה ואין לומר דהכא נמי אשמעינן רבותא דאע"ג דמה שבבור אסור איסור גמור מ"מ השאר מותר ולא גזרינן הא אטו הא דאין זו רבותא דבהא ודאי אין לטעות אם נתיר כשנגע העובד כוכבים במה שבגת להתיר גם מגעו בבור שהרי הגרגותני מפסיק ביניהם והכל יודעים שהגרגותני עושהו יין ואדרבה הוה ליה למנקט רבותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי:

רבא